

Pagerbti Lietuvos kariai

Panemunės aikštėje sužibo žvakių liepsnelės

Lapkričio 22-ąją Lietuvos kariuomenės dienos proga Kaune, buvusioje Panemunės turgaus aikštėje, sovietų okupanto paverstoje partizanų išniekinimo vieta, prie prieš dvidešimt metų pastatyto paminklo žuvusiems Tauro apygardos Birutės rinktinės

tremties ekspozicijos vadovas Rokas Sinkevičius. Susikaupus minutei tylos, už žuvusiųosius meldėsi Panemunės Švč. Mergelės Marijos bažnyčios kunigas Deimantas Brogys, Laisvės kovotojų atminimui skambėjo Lietuvos valstybės himnas, partizanų daina, atliekama karo folkloro grupės „Karuzė“. Paminkliniai akmenys nu-

Prie paminklo Tauro apygardos Birutės rinktinės partizanams

Minėjimo dalyviai

Jono Ivaškevičiaus nuotr.

partizanams atminti surengtas Laisvės kovotojų paminėjimas. Šios iniciatyvos ėmėsi Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos bei LDK Birutės karininkų šeimų moterų sąjungos Kauno draugijos narės, pakvietusios Lietuvos karius, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio, Lietuvos politinių kalinių sąjungos, jaunimo organizacijų narius, moksleivius bei Panemunės seniūnijos bendruomenę. Iliustruodamas Laisvės kovų metraštininko Vytauto Juodsnukio knygos „Tauro apygardos partizanų takais“ ištraukomis, Lietuvos partizanų kovos prasmę apibūdino renginio vedėjas Kauno miesto savivaldybės Švietimo, kultūros ir turizmo plėtros skyriaus vyr. specialistas Vilius Kaminskas. Paliesdamas išskirtinių partizanų, kovojusių Tauro apygardos ribose, asmenybių biografijas bei jų kovos ir žūties aplinkybes pranešimą skaitė Kauno miesto muziejaus Rezistencijos ir

švito baltų rudeninių gėlių žiedais ir spindinčiomis žvakių liepsnelėmis, kurias sudėjo trijų Panemunėje dislokuotų karinių dalinių: Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono, Jėgerių bataliono bei Oro erdvės stebėjimo ir kontrolės valdybos, vadovybė ir kariai.

Panemunės aikštėje buvo niekinami Laisvės kovotojų kūnai

Nuo 1947 metų Panemunės apylinkės įėjo į Birutės rinktinės partizanų veiklos sritį. Ši rinktinė 1947 metų sausio 12 dieną Tauro apygardos vado Antano Baltušio-Žvejo įsakymu buvo sudaryta iš Žalgirio rinktinėi iki tol priklausiusių Dariaus-Girėno ir Arlausko kuopų bei Geležinio Vilko rinktinės 5-osios Žiedo kuopos. Pirmuoju naujos rinktinės vadu paskirtas Juozas Lukša-Skirmantas.

(keliamo į 2 psl.)

Trijų kartų susitikimas

Lapkričio 21 dieną Kauno miesto savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir turizmo plėtros reikalų valdybos Švietimo ir ugdymo skyrius, Kauno pedagogų kvalifikacijos centras ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga organizavo projekto „Testamentas jaunimui“, kurį finansavo Socialinės

Jos metu trys kartos aplankė partizanų kovos vietas: Padotnuvio kaime – partizanų Prisiškėlimo apygardos vado Juozo Paliūno-Ryto žūties vietą, Grinkiškio miestelyje – partizanų žūties įamžinimo vietą, Balandiškyje – partizanų vadų suvažiavimo 1949 metų pradžios vietą, Minaičius, kur 1949

Kauno pedagogų kvalifikacijos centro metodininkė Vilija Barzdžiuvienė istorijos pamokos aptarime

Išpūdžiais dalijosi Kauno mokyklų moksleiviai

apsaugos ir darbo ministerija, aptarimą. Šio projekto iniciatorė – LPKTS valdybos narė Ona Aldona Tamošaitienė.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje susirinko trys kartos – 1941–1949 metų buvę tremtiniai, mokytojai ir mokiniai. Susirinkusiuosius pasveikino buvęs partizanas, kapitonas Antanas Lukša. Aptarta ir prisiminta viena iš projekto veiklų – rugsėjo 26 dieną vykusio netradicinė istorijos pamoka – išvyka.

metais vyko partizanų vadų suvažiavimas. Mokiniai stengėsi suprasti šios kovos prasmę ir tikslus, pažvelgti į istoriją iš laiko perspektyvos.

Netradicinė istorijos pamoka vedė LGGRTC vyriausias specialistas Darius Juodis, istorijos mokytoja ekspertė Ona Kavaliauskienė, istorijos mokytoja metodininkė Daiva Jakučionienė, istorijos mokytoja metodininkė Silva Poškuviene.

(keliamo į 4 psl.)

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2013 metams!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu prenumerata.post.lt jau galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“. Prenumerata bus priimama iki gruodžio 15 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: **1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96 Lt, 12 mėn. – 97,92 Lt.**

Kitamet „Tremtinys“ išeis keturis kartus per mėnesį, tačiau kartą per mėnesį jį išleisime didesnę – 12 puslapių.

Dėkojame visiems skaitytojams ir tikimės jūsų palaikymo ateinančiais 2013 metais.

(atkelta iš 1 psl.)

Birutės rinktinė veikė iki 1949 metų kovo 21 dienos, kai buvo išformuota.

Birutės rinktinės Žiedo kuopai kaip tik ir priklausė dauguma kovotojų, kurių kūnai po žūties 1947–1949 metais buvo numesti šioje Panemunės aikštėje. 1992-aisiais, statant paminklą, buvo parengtas šių partizanų sąrašas. Pateikiame Vytauto Stašaičio sudarytą sąrašą su papildytais ir pataisytais duomenimis. Gal dar atsiras žmonių, kurie galės suteikti daugiau žinių apie tuos Laisvės kovotojus, kurių palaikus sribai atvežė būtent į Panemunę.

Vincas Prajera-Beris, Meteoras, Miškas, Kulka iš Pavasakės kaimo (Igliškėlių valsč., Marijampolės aps.), Geležinio Vilko rinktinės 4 kuopos partizanas, žuvo išduotas 1947 metų liepos 17 dieną Ašmintos kaime (Prienu valsčius), Garšvės upelio šlaite. Kartu su juo susisprogdino Algirdas Juodis-Merkys, Birutės rinktinės Žiedo kuopos vadas, ir penki Geležinio Vilko rinktinės partizanai: Bronius Simonavičius-Serbentas, Povilas Šiugždinis-Bitinas, Juozas Batutis-Pavasaris, Kazys Grajauskas-Šermukšnis, Vytautas Juodis-Šarūnas. Vyresnysis Vinco Prajeros brolis Juozas-Erelis, žuvo tų pačių metų sausio 6 dieną.

Vincas Ratkelis-Žentas iš Stuomenų kaimo, Šilavoto valsčiaus, žuvo 1948 metų sausio 7 dieną Rokelių kaime. 1947 metų spalį žuvus kuopos vadui Viesului, ėjo kuopos vado pareigas. Vinco brolis Petras Ratkelis-Strazdas žuvo 1947 metų vasario 11 dieną.

Alfonsas Vabalas-Budrys, Profesorius, Vytas, Gediminas iš Virbalio. Teisės mokslų daktaras. Studijavo Prancūzijoje, dirbo Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje Telegramų agentūros ELTA atstovu Paryžiuje. 1940 metais atsauktas grįžo į Lietuvą. Dalyvavo pagrindinėje veikloje, tačiau prasidėjus persekiojimui, siekiant užverbuoti saugumo agentu, 1946 metais išėjo į partizanus. Dirbo Tauro apygardos štabe. Žuvo 1948 metų birželį Armališkių kaime, Aukštosios Panemunės valsčiuje.

Vitas Pauža-Ožys, Jutkus iš Rokelių kaimo. Žuvo naktį iš 1948 metų sausio 25-osios į 26-ąją Piliuonos ar Tursono kaime Aukštosios Panemunės valsčiuje.

Juozas Išganaitis-Kryžiutis, Dėdė iš Lankelių kaimo (buv. Būdviečių), Šilavoto valsčiaus. 1944 metais tarnavo Vietinėje rinktinėje. Birutės rinktinės Žiedo kuopos vado pavaduotojas, nuo 1948

metų kovo – kuopos vadas. Žuvo 1949 metų vasario 13 dieną netoli Dabintos kaime, Kruonio valsčiuje. Iš didelės Išganaičių šeimos abu tėvai ir vyresnysis brolis buvo ištremti, kitas brolis Klemensas-Sūnus žuvo 1949 metų birželio 6 dieną, dar vienas brolis Antanas-Barsukas suimtas ir išvežtas į lagerius. Sesuo Anelė buvo partizanų ryšininkė.

Antanas Santockis-Špokas iš Patamulšėlio kaimo. 1944 metais vengdamas mobilizacijos įstojo į Aukštosios Panemunės sribų būrį. Dirbo partizanų naudai, o 1946 metais perėjo į jų gretas. Žuvo 1949 metų birželio 24 dieną Dubravos kaime.

Vytautas Kabašinskas-Litas iš Birštono, girininko sūnus. 1949 metais paskirtas Geležinio Vilko rinktinės Gedimino tėvūnijos būrio vadu. Žuvo 1949 metų rugpjūčio 21 dieną Guogų kaime Aukštosios Panemunės valsčiuje.

Jurgis Miliauskas-Sapnas iš Vyčiaus kaimo (prie Patamulšėlio). Geležinio Vilko rinktinės Žiedo kuopos būrio vadas. Žuvo 1950 metų sausio pabaigoje arba vasarį prie Darsūniškio, Kruonio valsčiuje.

Liudytojos prisiminimai

Partizaninio karo laikus atsimena Panemunėje gimusi ir užaugusi Eugenija Savickaitė-Lukšienė. Jos tėvų žydintis sodas ribojosi su dabartinio Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono teritorija. Išpuoselėtoje Gertrūdos ir Vlado Savickų šeimoje augo dvi dukterys: Eugenija ir Nijolė. 1945-ųjų pavasarį žuvus tėveliui, į jų namus nieko neklausęs iš Margininkų kaimo atsikraustė Tamošiūnas su vaikais. Vyriausias jo sūnus Juozas buvo sribas. Atėjo diena, kai Gertrūda Savickienė nepakluso sribų reikalavimams, buvo areštuota ir iškista į Kauno kalėjimą, vėliau – į IX fortą. Dar ir dabar Eugenijos mintyse skamba tas gergždžiantis žingsnių aidas, kai jos su sesute ir tėvelio broliu Feliksu lipo geležiniais Kauno kalėjimo laiptais, pėsčiomis iš Rokų atėję aplankyti mamos... Tuo metu Genuitei tebuvo septyneri, Nijolei – dešimt metų.

Eugenija Lukšienė, apsilankiusi renginyje, papasakojo, kad baisius įvykius, kuriems skirtas paminklas, ji mačiusi savo dar vaikiškais akimis. Tiksliai pasakyti negalinti, ar 1946-ųjų pabaigoje, ar 1947-ųjų pradžioje šalant ir snyguriuojant, prieš jų

namus Vaidoto gatvėje akmenimis grįstoje turgaus aikštėje eidama į mokyklą pamačiusi du gulinčius vyrus. Vaikiškas žingeidumas privedė arčiau, tad ir dabar menanti apšarmojusius, nuo sukresėjusio kraujo pajuodusius jų veidus ir basas pamėlusias kojas. Tada vaikiška širdelė, rodos, sustojo iš baimės ir nevilties... Vyrų kūnai išgulėjo gal tris savaites. Jau šiltam pavasariui atėjus, ant to paties grindinio lyg į rietuvę suversti gulėjo penkių vyrų kūnai. Jie dingo po dviejų ar trijų dienų...

Minėjime raginta giliau domėtis istorija

Šventinį minėjimą pratęsti svečiai buvo pakviesti į netoliese esančią Vaidoto pagrindinę mokyklą. Susirinkusiuosius nuoširdžiai pasveikino Panemunės seniūnijos seniūnė Rasina Žolynienė bei Vaidoto pagrindinės mokyklos ateitininkų kuopos vadovė Inga Straigienė. Prie šio sveikinimo prisidėjo ir mokyklos kanklininkų trio bei penktokų ir dešimtokų dainų ansamblis, o mergaitės pašoko „Jūrų kapitono“ šokį. Šią programėlę parengė mokytojos Alvyda Česienė, Irūna Januškevičienė bei Aureta Šiugždinienė.

Karinio folkloro grupės „Karūžė“ vadovas Rokas Sinkevičius tęsė dainų pynę kartu su Algirdu Sinkevičiumi sodriais balsais užtraukdami skirtingų Lietuvos istorijos laikotarpių karo ir partizanų dainas.

LDK Birutės karininkų šeimų moterų sąjungos Kauno draugijos pirmininkė Edita Almonaitienė pristatė gilią tautines tradicijas puoselėjančią organizacijos veiklą.

Popietės metu Lietuvos kariai jaunimui pateikė žinių ir asmeninių išgyvenimų epizodų: Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) štabo viršininkas, Tauro apygardos partizanas dimisijos pulkininkas Vytautas Balsys priminė tragišką lietuvių tautos likimą sovietų okupacijos metu; LLKS Tauro apygardos Birutės rinktinės partizanas Stasys Dovydaitis-Vaidila sugrįžo į jaunystės dienas paliudydamas, kad jo tėviškėje Tauro apygardos vado įsakymu buvo įkurta Birutės partizanų rinktinė, pasidalijo prisiminimais apie Juozą Lukšą-Skirmantą, pirmąjį rinktinės vadą. Abu Vyčio Kryžiaus kavalieriai linkėjo jaunimui nenuolti nuo tautinių tradicijų, meilės Tėvynei ir lietuviškos dainos. Buvęs Vidaus reikalų ministerijos Mobilizacinio

parengimo ir mobilizacijos skyriaus viršininkas, šiuo metu dirbantis Viešojo saugumo tarnyboje, atsargos pulkininkas Algimantas Jurevičius pasidalijo prisiminimais apie Sausio 13-osios įvykius ir linkėjo jaunimui visada vadovautis žmogiškąja prigimtimi. Lietuvos kariuomenės rezervu karių asociacijos Kauno skyriaus vado pavaduotojas, šaulys Gintautas Tamulaitis pristatė kompaktinę plokštelę „Lietuvos kariuomenės ir laisvės kovų istorijos chronologija 1915–1940 metais“. „Jaunųjų Lietuvos patriotų“ organizacijos vadas Romas Janavičius, tądien su Arvydu Dubausku Vaidoto pagrindinės mokyklos mokiniams surengęs istorijos pamoką apie Laisvės kovotojų ir dabartinės Lietuvos kariuomenės veiklą, pakvietė jaunimą nesinausti, bet kartu keliauti „Partizanų takais“, restauruoti bunkerius, giliau domėtis Lietuvos partizanų karo istorija ir suvokti, kad kiekvienas pilietis privalo būti pasiryžęs ginti Tėvynę ir rūpintis savo tautos saugumu.

Šventės dalyvius Lietuvos kariuomenės dienos proga pasveikino Seimo narės prof. Vidos Marijos Čigriejienės padėjėja Birutė Gutauskienė.

Seimo narės Vincės Vaidutės Margevičienės padėjėja Audronė Kaminskienė įteikė parlamentarės padėkas šventinėje programoje dalyvavusių jaunimo organizacijų nariams; LPKTS Kauno apskrities koordinatorius Juozas Savickas ir LPKTS tarybos narė Dalia Maciukevičienė renginio vedėjui Viliui Kaminskiui ir visiems programos dalyviams įteikė atminimo dovanas – LPKTS išleistą vertingą knygą.

Baigiamuoju šventės akordu skambėjo Lietuvos varpininkų draugijos pirmininkės, kudirkaičių vadovės Danutės Blėkienės ir Kudirkaičių organizacijos Kauno apskrities koordinatorės, varpininkės Rasos Kavaliauskienės deklamuojami eilėraščių posmai, Rokų vidurinės mokyklos kudirkaičių improvizuota partizanų daina, o Martyno Mažvydo pagrindinės mokyklos kudirkaičiai ir maironėčiai Laisvės kovotojams ir kariams įteikė po purpurinę gėlę.

Tikėkimės, kad Lietuvos karių ir Laisvės kovotojų ištari žodžiai, plačiai skambėjusios jaunimo dainos ir posmai rado bendrą prasmingą sąsąskambį, ilgai nenuilsiantį kiekvieno renginyje dalyvavusiojo širdyje.

Dalia MACIUKEVIČIENĖ, Rokas SINKEVIČIUS

Seime pradėtas nagrinėti „darbiečių“ neliečiamybės klausimas

Lapkričio 27 dieną generalinį prokurorą pavaduojančiam D. Raulušaičiui Seime paprašius atimti teisinę neliečiamybę dvigubos buhalterijos byloje teisiamiems Darbo partijos lyderiui V. Uspaskichui ir tos pačios partijos nariams (dabar ir Seimo nariams) V. Gapšui ir V. Vonžutaitėi, politikai „nėrė“ į „procedūrinius malonumus“.

Nors nagrinėjant šią šešėlinių pinigų bylą į ankstesnių kadencijų Seimus ir Europos Parlamentą dėl V. Uspaskicho neliečiamybės panaikinimo sėkmingai buvo kreiptasi šešis kartus, o dėl V. Gapšio – du (tik V. Vonžutaitės neliečiamybę naikinti prašoma pirmąkart, nes iki tol byloje kaip politikė ji nefigūravo), procedūra vėl kartojama. Mat tapę naujojo Seimo nariais šie „darbiečiai“ vėl įgijo Konstitucijoje garantuojamą teisinę neliečiamybę.

Antradienį išklaudus generalinio prokuroro pavaduotojo pranešimo nė vienam kaltinamam „darbiečiui“ net nekilo mintis pačiam prašyti Seimo kuo greičiau naikinti jų teisinę neliečiamybę, kad teisme kuo greičiau būtų objektyviai ir bešališkai baigta nagrinėti Darbo partijos byla. Atvirkščiai, imtasi aršiausių veiksnių, kad būtų išnaudotas visas procedūrose leistinas laikas. Maža to, formuojant minimą komisiją tiek V. Uspaskichas, tiek V. Gapšys Seimo posėdžio metu aršiai reišksis, reikalaudami sau palankios komisijos sudėties.

Nepaisant griežto šalies Prezidentės Dalios Grybauskaitės imperatyvo, reikalaujančio valdančiuosius atiboti teisiama Darbo partiją nuo aukščiausių valstybės postų, kol kas teigiamų poslinkių šia linkme, išskyrus viešai deklaruojamus gerus socialdemokratų lyderio A. Butkevičiaus ketinimus, nesimato.

Baigiasi nustatytas laikas Prezidentei pateikti Vyriausybės sudėtį, kurioje, žinoma, puikuotis pageidauja ir Darbo partijos ministrai. Tad neliečiamybės naikinimo procedūros Seime bus vilkinamos iki įmanomo ir neįmanomo laiko.

Tuo tarpu tie, kurie rodys į juos pirštu ir vadins tikraisiais vardais, bus puolami. Ir viešai, ir ne viešai.

Ingrida VĖGELYTĖ

Įvykiai, komentarai

Apklausų rezultatai tokie, kokių reikia

Ar atkreipėte dėmesį, kad visose žiniasklaidos priemonėse pilna pranešimų apie neva rekordiskai smukusius Prezidentės Dalios Grybauskaitės populiarumo reitingus? Praėjusio šeštadienio dienraštis „Lietuvos rytas“ pateikė „Vilmorus“ apklausų rezultatus: „Dar spalio pradžioje net 72,8 procento žmonių Prezidentę vertino palankiai ir tik 11,7 procento – nepalankiai. Dabar teigiamą nuomonę apie šalies vadovę turinčių apklausos dalyvių sumažėjo iki 59,1 procento, o neigiamą pažymį jai parašė jau 22,9 procento gyventojų. Tai, kad D.Grybauskaitės autoritetas smarkiai susvyravo, rodo ir atsakymai į klausimą „Kurie Lietuvos visuomenės veikėjai geriausiai atstovauja jūsų interesams?“, mat Prezidentę pasirinko 15,9 procento piliečių. Prieš mėnesį tokių buvo 23 procentai, o rugsėjį – net 26,2 procento. Sumenka ir pasitikėjimas prezidentūra kaip institucija. Šiuo metu ja pasitiki 48,1 procento šalies žmonių, nepasitiki – 20,5 procento. Spalio pradžioje šie skaičiai buvo atitinkamai 62,1 ir 13,4 procento.“

Ar atkreipėte dėmesį, kad kartais sudaromas vaizdas, jog kalbama apie visus Lietuvos žmones? Ypač priešpaskutiniame sakinyje? O juk tai tik apklausoje dalyvavusių (?) nuomonė, bet ne visos Lietuvos gyventojų.

Tai joks sutapimas ir neatsitiktinumas. Tai kryptingas ir apgalvotas puolimas prieš šalies Prezidentę, nes ji vienintelė dar gali pasipriešinti neribotą valdžią gavusiai keturių partijų koalicijai. Tik ar ilgai ji bus pajėgi priešintis? Laikas eina ir ta Prezidentės galia mažta – įstatymas numato, kad paskyrus Ministrą pirmininką, šis per 15 dienų privalo suformuoti Vyriausybę. Kai tai bus padaryta, o Prezidentė D. Grybauskaitė turės ją patvirtinti, pamatysime „konstitucinės daugumos“ visagalybę – nenustebkime, jeigu dabar tik kalbomis perduodama interpeliacijos idėja virsta žodžiais, bet darbais. Juodais darbais. Todėl reikia triūbinti į visas puses apie neva smunkantį pasitikėjimą Prezidente, kad sumanius interpeliaciją neberekėtų vargti ieškant pagrindo, o liumpeniška visuomenės dalis priimtų tai, kaip neabejotiną būtinybę. Įdomu, kad tuos smukimo reitingus komentuoja mums žinomi veikėjai – „nepriklausomi“ politikos apžvalgininkai ir apklausų specialistai, visada aštriai puolantys Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų politikus ir jų veiklą. Norisi paklausti, kodėl jiems nepakomentavus mėnesio pradžioje žiniasklaidoje pasirodžiusių teiginių apie gerokai smukusius Darbo partijos ir jos vadovo prestižą bei perspektyvas? Neužsakyta?

Viktoro viražai ir Butkevičiaus vargai

Socialdemokratai turėjo progos užsitarnauti nemažos dešiniųjų partijų rėmėjų dalies simpatijas, jeigu būtų pasirinkę Prezidentės remiamą idėją formuoti „vaivorykštinę koaliciją“, tačiau jie pasirinko kaltinamųjų suole esančią Darbo partiją. Nejaugi jie nesupranta, kad tai kompromituoja valstybę? Jeigu supranta, tai kodėl taip elgiasi? Neabejotina, kad atsakymus į šiuos klausimus išgirsime netolimoje ateityje. Tuo metu koaliciją kritikuojuojantiems dešiniams priekaištaujama, kad jie kritikuoja dar nepradėjusią dirbti valdžią. Tik kritika kritikai nelygu. Prisiminkime, – vos atėję į valdžią 2008 metais dešinieji buvo apmėtyti ne šiaip kritika, bet akmenimis tiesiogine to žodžio prasme. Tuometinei opozicijai nekilto sąžinės graužaties, jog negražu kritikuoti ką tik pradėjusią dirbti Vyriausybę ir dar tokiu būdu – sušaukiant minią riaušinių.

Kol kas socialdemokratų lyderis Algirdas Butkevičius, tapęs premjeru, formuoja Vyriausybę, vis pasisukdamas – ką pasakys Viktoras? O šis šypsosi: „Gerbiamej...“ A. Butkevičius kalba, kad pasitiki koalicijos partneriais, jam antrina Gediminas Kirklis, kuriam esant premjeru prasidėjo „juodosios buhalterijos“ pasitupkė. Pasitikėjimas pasitikėjimu, tačiau tenka laviruoti tarp „patikimų partnerių“ ir Prezidentės, o tai labai sudėtinga. „Tai kaip žiūrėsi tikslainyje, nes partneriai yra politikų maistas,“ – kalbėdamas apie socdemų pasirinkimo galimybes koalicijos situaciją pakomentavo žurnalistas Rimvydas Valatka. Paskutinis „patikimų partnerių“ pokštas – į žemės ūkio ministro pareigas pasiūlytas... konservatorius Mindaugas Kuklierius, šiuo metu einantis žemės ūkio viceministro pareigas. Toks pasiūlymas sukėlė savotišką sąmyšį – dar nėra buvę, kad partija į ministro kėdę deleguotų priešiškos, tai yra opozicinės, partijos atstovą! Apie tai paklaustas V. Uspaskichas su jam būdinga šypsenėle veide atsakė kažką apie būtinybę tęsti žemės ūkio politiką, tačiau daugiau nieko konkrečiau dėl tokio keisto žingsnio klausiantieji neišgirdo. A. Butkevičius pripažino, jog tęstinumas yra geras dalykas, tačiau tapdamas ministru konservatorius M. Kuklierius turės sustabdyti narystę Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų partijoje ir vykdyti socialdemokratų vadovaujamos Vyriausybės programą.

Kažin ar verta patikėti Darbo partijos rūpesčiu tęsti ankstesnės Vyriausybės vykdytą žemės ūkio politiką. Ar ne panašiau į tiesą būtų manyti, jog darbiečiai nusprendė pademonstruoti savo galią ir nepagarbą opozicijai ir net Prezidentei: atseit, norėjote „vaivorykštinės“ koalicijos – šekit! Ir su jūsų partijos nariais galime elgtis, kaip tik norime.

Užbėgant už akių galimoms interpretacijoms, kad tokiu žingsniu Darbo partija tikisi į savo pusę patraukti TS-LKD atėjus laikui balsuoti dėl teisinės neliečiamybės atėmimo trims jos lyderiams, negalima nepastebėti, jog siūlydama ministru M. Kuklierių Darbo partija sąmonin-

gai daro „meškos paslaugą“ TS-LKD politikams, kuriems tenka teisintis ir įrodinėti, jog tai vienašališkas partijos nario, beje, anksčiau buvusio liberalo, sprendimas. Kokį nepasitikėjimą TS-LKD politikais tarp jų šalininkų pavyko pasėti darbiečiams, dar neaišku, tačiau liūdina pirmieji TS-LKD lyderių bandymai teisintis, kad Darbo partija, matyt, neturi tinkamų kandidatų.

Dauguma pretendentų į 16-osios Vyriausybės ministrų pareigas jau žinomi. Darbo partija į socialinės apsaugos ir darbo ministro postą teikia Seimo narės Loretos Graužinienės, į švietimo ir mokslo ministro – Seimo narės Virginijos Baltraitienės kandidatūras. Jie taip pat ieško kandidato į kultūros ministro kėdę, tačiau ne visos pateiktos kandidatūros tiko premjerui A. Butkevičiui. Socialdemokratų pateiktą savo sąrašą: į finansų ministro postą pasiūlyta Rimanto Šadžiaus, į ūkio ministro – Birutės Vėsaitės, į sveikatos apsaugos ministro – Vytenio Andriukaicio, į krašto apsaugos ministro – Juozo Oleko, į susisiekimo ministro – Rimanto Sinkevičiaus kandidatūras. Į teisingumo ministro kėdę siūlomi du partijos nariai – Juozas Bernatoniš ir Julius Sabatauskas. Tačiau neatmetama galimybė, jog Prezidentei bus pateikta tik viena kandidatūra. Iš socialdemokratų kandidatūrų neabejotinai ministru taps šiuo metu ambasadoriaus pareigas Baltarusijoje einantis Linas Linkevičius, kurio tinkamumas užimti Užsienio reikalų ministerijos vadovo postą nekėlė abejonių dar net nepaskyrus Ministro pirmininko.

Partija „Tvarka ir teisingumas“ į aplinkos ministro postą siūlo Seimo narį Valentį Mazūronį, į vidaus reikalų ministro – Seimo narį Remigijų Žemaitį; Lietuvos lenkų rinkimų akcija į energetikos ministro kėdę deleguoja Jaroslavą Neverovičių.

Vis dėlto A. Butkevičiaus ir jo partijos vargai formuojant Vyriausybę yra menkniekis palyginus su apsišprendimu panaikinti ar ne Seimo nario teisinę neliečiamybę Darbo partijos pirmininkui V. Uspaskichui, Seimo pirmininko pirmajam pavaduotojui V. Gapšui ir seimūnei V. Vonžutaitei, kaltinamiems sukčiavimu. Na, o jeigu panaikinus teisinę neliečiamybę sukčiai būtų teismo nuteisti ir atėitų teisingumo triumfo valanda, tektų pripažinti milžinišką politinę dešiniųjų pergalę: juk jeigu „juodosios buhalterijos“ byla būtų išnagrinėta ir kaltieji nubausti dar tebevaldant A. Kubiliaus Vyriausybei, tai būtų galima nuolat kelti isteriją apie sufabrikuotą bylą ir politinį susidorojimą, apie kišimąsi į teismų darbą (beje, šiandien girdime priekaištus, kad Kubilius nesugebėjo priversti teismų išnagrinėti bylą iki rinkimų, tarsi premjeras turėtų teisę kištis į teisėsaugos darbą). Dabar paaiškės, kad TS-LKD nesikišo, teismas dirbo neverčiamas priimti politinėms partijoms palankius sprendimus... Kam kam, bet socdemams tikrai nesaldū – juos visuomenės nuomonė verčia kirsti šaką, ant kurios patys sėdi.

Gintaras MARKEVIČIUS

Principinės reikšmės netikslumai

Lietuvių kalba ne tik viena iš seniausių, bet ir teikianti galimybę reikšti mintį su daugeliu subtilių niuansų. Teko žiniasklaidoje aptikti gyventojų trėmimo aprašymų, kuriuose minima, kaip NKVD kariai apsupo sodybą, iškrėtė visas patalpas, o ūkininko šeimą su žilais senoliais, vaikais ir kūdikiais sugrūdo į sunkvežimį ir nuvežė į geležinkelio stotį, kurioje stovėjo gyvuliniai vagonai, parengti okupuotos šalies gyventojų gabenimui į Sibiro platybes. Enkavedistai vykdė okupuotose šalyse genocido akcijas. Okupuotos šalies taikių gyventojų masiniai trėmimai yra vienas iš sunkiausių genocido nusikaltimų, kuriems nėra senaties.

Karys – Tėvynės gynėjas, bet ne okupantas

Žodynai aiškina, kad karys – tai kariuomenės žmogus, kovotojas, ginant Tėvynę, laisvę, gimtuosius namus. Kareivis – tai asmuo, tarnaujantis kariuomenėje ir dar neturintis karinio laipsnio – eilinis. Žodžiu kareiva apibūdinamas nevykėlis kareivis. Kariūnas – tai karo mokyklos auklėtinis, būsimasis karininkas. Šių sąvokų painioti nederėtų.

Tarptautinė teisė byloja, kad genocido nusikaltimams nėra senaties. Todėl enkavedistų „darbas komunizmo statyboje“ terorizuojant ir naikinant okupuotos šalies gyventojus jokiau požiūriu nelaikytinas teisiu, o enkavedistai neturėtų būti vadinami kariais. Juos tinka vadinti okupanto kareivėmis, baudėjais arba stribais, nes visi jie buvo genocido nusikaltimų vykdytojai. Nesilaikant šios normos, pažeidžiamas okupanto aukų – politinių kalinių ir tremtinių orumas.

Sovietai ir naciai savo aukų nelaidojo

Su istorine tiesa prasilenkiama, kai rašoma ar kalbama apie sovietmečiu tardant nukankintus ar kalėjime nužudytus asmenų laidotuves, nurodant tikrą ar spėjamą vietą, kurioje buvo užkastai aukų palaikai. Ši įsisėnėjusi formulė klaidinga iš principo. Žodynas byloja: „Laidoti – su tam tikromis apeigomis palydėti mirusį į kapines.“

Čekistai ar stribai savo aukų niekada nelaidojo. Ginkluotos rezistencijos metais kautynėse žuvusių partizanų ar okupanto nužudytų kovotojų kūnai būdavo viešai išniekinami. Jie apnuoginti būdavo numetami miestelių aikštėse ant grindinio, o pūgščiai stribai juos saugodavo, kad nebūtų slapta pavogti ir palaidoti. Šio čekistinio „ritualo“ tikslas buvo ne tik pasityčioti iš Laisvės kovotojų, bet ir parodyti visuomenei, kas laukia tų, kurie ginklu priešinsis „komunizmo statybai“ okupuotose šalyse. Po išniekinimo Laisvės kovotojų palaikai būdavo sumetami į senus šulinius, pelkes, griovius, sąvartynus. Tokia buvo „komunizmo statytojų“ moralė ir praktika čekistų divizionomis užtvindytoje Lietuvoje.

Neapdairiai vartojant „kario“ ir „laidojimo“ sąvokas, nepelnytai kilinami okupanto vykdyti nusikaltimai.

Edmundas SIMANAITIS

Jakutijos lietuviai: „Pasiilgome lietuviškos kalbos...“

Tęsinys.

Pradžia Nr. 43 (1017)

Kitą dieną prie kavos puodelio susitikome su aukštasis respublikos pareigūnais: ekonomikos ir pramonės politikos ministro pavaduotoja Natalija Degeleva, finansų ministro pavaduotoja Tatjana Osipova, žemės ūkio ministerijos kadro skyriaus vedėja Agafija Ptycina, akcinės bendrovės „Tuimazalizing“ generalinio direktoriaus pavaduotoja Rozaida Gudujeva, respublikos Bulvių ir daržovių augintojų asociacijos pirmininku Valerijumi Fominu. Kai svečiai ir šeiminkai pristatė ir papasakojo apie savo veiklą, užsimezgė šiltas ir nevaržomas bendravimas, neformalus pokalbiai. Rita Vipartienė jakutų kalba pasakė eilėrašį, dėl jo šeiminkai emociškai plojo. Mūsų žavioji Rasa Juzukonytė padainavo G. Savinienės dainą „Lietuva“, o šeiminkai, nenorėdami atsilikti, taip pat sudainavo jakutų liaudies dainą. Nustebau sužinojęs, kad šio susitikimo organizatoriai 2012 metų gegužę dalyvavo Vilniuje veikusioje „AgroBalt“ parodoje (iš viso devyni atstovai). Pamatę daug naujovių, jau kitais metais žada kai kurias iš jų taikyti savo ūkiuose. Kalbėjo apie aukštą parodos lygį, bendradarbiavimo naudą ir ypač akcentavo Lietuvos žmonių geranoriškumą ir svetingumą.

Susitikimo metu taip pat daugiau sužinojau apie jakutų tautos tų pačių 1942 metų tragediją, kai iš Bulunsko, Kobeisko, Žigansko bei Čurapčos rajonų tūkstančiai jakutų prievarta buvo deportuoti prie Laptevų jūros ir, kaip lietuviai, ten sparčiai nyko. Šie žmonės, save vadinantys „perkeltaisiais“, turi muziejų, esantį Čurapčos gyvenvietėje, šiuo metu vyriausybės remiami ir, kiek mus informavo, ne blogiau nei buvę Lietuvos tremtiniai. Susitikimas baigėsi, tačiau geri išpūdziai liko. Matyt neformalus, be protokolų bendravimas, kad ir su aukštasis pareigūnais, suteikė galimybių atviriau diskutuoti ir geriau susipažinti.

Jakutske yra vienintelė katalikų Kristaus Tiesos bažnyčia, tarnaujanti visų mieste ir apylinkėse gyvenančių tautybų katalikams – lietuviams,

lenkams bei suomiams. Jakutai savo maldos namų nestato, tarp jų tebegyvuoja šamanizmas. Minint trėmimo prie Laptevų jūros 70-metį, rugsėjo 9 dieną visi rinkosi į šv. Mišias už mirusius ir nužudytus Lietuvos tremtinius ir GULAGo kalinius. Šv. Mišias rusų kalba aukojo ir prasmingą pamokslą pasakė slovakas kunigas klebonas Tėvas Juzefas. Salezietis Juzefas Tot gimė 1952 metų Bratislavos priemiestyje. 1992 metais atvyko į Aldano miestą, esantį respublikos pietuose, ir aštuonerius metus tarnavo katalikų bažnyčioje, vėliau –

padėkos raštą ir suvenyrų.

Šv. Mišių dalyviai šventoriuje prie paminklo, pastatyto Lietuvos žmonėms, žuvusiems ir mirusiems Jakutijoje atminti, padėjo gėlių. Paminklas pastatytas 2011 metais Reginos Burbaitės-Trofimenko pastangomis. Po to visi sugužėjo į klebono poilsio kambarį, delegacijos nariai prie arbatos puodelio bendravome su ten tebegyvenančiais lietuviams. Oficialioji dalis buvo trumpa. Aktyviems „Gintaro“ bendrijos nariams įteikėme LPKTB padėkos raštus, Dalius Grinkevičiūtės knygų, skilandukų su juoda

Prie paminklo Jakutijos žemėje žuvusiems ir mirusiems lietuviams atminti. Kristaus Tiesos bažnyčios šventoriuje Vyto Miliausko nuotr.

Susitikime su Jakutske gyvenančiais tautiečiais, buvusiais tremtiniais Daivos Siurblytės-Juškienės nuotr.

Mongolijoje, nuo 2009 metų dirba Jakutske.

Pasibaigus šv. Mišioms ir nuskambėjus įžanginiam vargonų akordui, pasigirdo nuostabios giesmių melodijos, atliekamos LNOBT solistės Rasos Juzukonytės. Tai buvo išpūdingas koncertas, tikra dovana visiems susirinkusiems. Rasa atliko šiuos kūrinius: Sen-Sanso „Ave Maria“; G. F. Hendelio „Lascia Ch'io Pianga“ iš operos „Rinaldo“; G. Concone „Agnus Dei“ ir „Sanctus“; C. Franko „Panis Angelicus“; A. L. Veberio „Pie Jesu“. Nors mūsų solistė ir vargonininkė Larisa Donskaja neturėjo bendros repeticijos, giesmės skambėjo puikiai. Lietuvos delegacijos vardu Tėvui Juzefui įteikėme medinę skulptūrėlę „Angelas“, Dalius Grinkevičiūtės knygą „Lietuviai prie Laptevų jūros“ rusų kalba, LPKTB

lietuviška duonele. Suvenyrų iš Lietuvos užteko visiems susitikimo dalyviams. Rima Gudelytė pateikė informaciją apie galimybę sugrįžti į Lietuvą, buvusių tremtinių ir jų šeimų grįžimo į Lietuvą programos įgyvendinimą, socialinių garantijų sistemą Lietuvoje, LGGRTC generalinė direktorė Birutė Burauskaitė papasakojo apie tremtiniais nukentėjusio asmens teisinio statuso suteikimo tvarką. Dalyviai pasiskirstė kuopelėmis, klausinėjo vieni kitus ir pasakojo, kas reikšminga ir įdomu.

Pakalbinau Reginą Burbaitę. Ji papasakojo šurpią savo šeimos istoriją. Reginos besilaukiančią mamą su mažamete dukrele 1941 metų birželio 14 dieną ištrėmė į Sibirą. Tėvo Antano tą dieną namie nebuvo. Regina gimė Altajaus krašte, o po pusės metų jau padidėjusią šeimą iš-

vežė į „Ameriką“ – prie Laptevų jūros, kur nebuvo jokio gyvenamo būsto, o Lenos upe jau plaukė „šūga“, tai yra, ižas. NKVD, neatsižvelgdami į jokiais aplinkybėmis, visus suaugusius varė į darbą. Kur palikti mažamečius vaikus? Vyrai iškasė duobę, užkūrė joje laužą, kad sušiltų žemė, dugną išklojo samanomis, kiek turėjo – drabužiais, ir suguldė vaikus. Tėvai, grįžę iš sunkių darbų, vaikus, paguldytus iš kraštų, rado sušalusius, o Regina ir dar keli vaikai, paguldyti vidury, liko gyvi... Tai ištis buvo gyvybės ir mirties duobė... Reginos vyresnioji sesuo taip pat greitai mirė nuo bado. Apie tėvo likimą ji sužinojo tik tai Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę. Atslinkus antrajai sovietų okupacijai, Antanas Burba pasitraukė į mišką pas partizanus, Suvalkijoje buvo Perkūno rinktinės kovotojas. Tėvas niekada nesužinojo apie savo šeimos likimą, nežinojo, kad žmona su vaikais pateko į amžino įšalo ir ledo karalystę, tačiau keistas ir simboliškas sutapimas – pasirinko Ledo slapyvardį. Partizanas Antanas Burba-Ledas didvyriškai žuvo 1947 metais, kai sunkiai sužeistas nenorėjo patekti į NKVD rankas ir pasirinko garbingą mirtį nuo savo paleistos kulkos. Reginos pastangomis nustatyta palaičių užkasimo vieta, ir jie Amžinojo poilsio perkelti į Kalvarijos kapines. Regina didžiuojasi ne tik savo tėvu, bet ir dėde, mamos broliu, vienu žymiausių 20 amžiaus pokaario disidentu ir kovotoju už tikinčiųjų laisves kunigu Juozu Zdebskiu, 1986 metais žuvusiu Šalčininkų rajone, manoma, per saugumo surežisuotą autoavariją.

Išgirdau daug liūdnu istorijų, tačiau buvo prisiminti ir linksmi nuotykių. Štai ką papasakojo Rita Vipartienė: „Prie Laptevų jūros atsidūrė dvi mergaitės, jų pavardės buvo Maknytė ir Gadaitė. Kartą jas iškvietė į kontorą. Viršininkas rusas kvietė užėiti po vieną. Viršininkas klausia: „Familije?“ (pavardė, – rus.). Mergaitė sako: „Gadaitė“ (spėkit, – rus.). Viršininkas įtūžo: „Nečevo mne gadatj. Familije govori!“ (Nėra ko man spėlioti. Sakyk pavardę). Kelis kartus pasikartojus dialogui, rado sutarimą. Po to atėjo kita mergaitė, vėl: „Familije?“ Mergaitė: „Maknytė“ (pamirkykite, – rus.). Viršininkas dar labiau ištužo: „Nečevo mne makatj!“ (Nėra ko man mirkyti!). Viską išsiaiškinus, viršininkas reziumavo: „Nu i familiji, – Gadaite, Maknite...“ (Na ir pavardės – Spėkit. Mirkykit!).

Vytas MILIAUSKAS,
LPKTB valdybos
pirmininkas
(bus daugiau)

Trijų kartų susitikimas

(atkelta iš 1 psl.)

Mokiniai turėjo progą tiesiogiai prisiliesti prie istorijos: pabendrauti su buvusiais tremtiniais, pasikalbėti, pasiklausyti pasakojimų. Tremtiniais tai buvo skaudžios praeities prisiminimai ir džiaugsmo akimirkos, kad jaunoji karta neabejinga Lietuvos istorijai.

Projekto aptarimo metu išpūdziais dalijosi Kauno Jono Basanavičiaus gimnazijos 3 b klasės gimnazistė Asta Žukauskaitė, Kauno Juozo Grušo meno vidurinės mokyklos, Kauno Stasio Lozoraičio vidurinės mokyklos, Kauno „Nemuno“ vidurinės mokyklos, Kauno „Saulės“ gimnazijos, Kauno Juozo Urbšio katalikiškos vidurinės mokyklos, Kauno Palemono vidurinės mokyklos mokiniai.

O. Tamošaitienė pasiūlydė, kad projektas skatint mokinius kurti, ieškoti, atrasti, vertinti istoriją. Ji padėjo Kauno miesto savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir turizmo plėtros reikalų valdybos Švietimo ir ugdymo skyriaus Formaliojo švietimo poskyrio vyriausiajai specialistei Ritai Rasikienei už tikslingai koordinuojamą pilietinio ugdymo veiklą, siekiant, kad ji būtų patraukli, įdomi, kad jaunoji karta noriai perimtų tautines vertybes, ir įteikė Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministrės Rasos Juknevičienės padėkos raštą.

O. Tamošaitienė taip pat padėjo istorijos mokytojoms ekspertėms Onai Kavaliauskienei ir Eugenijai Paškauskienei, istorijos mokytojoms metodinėms Silvai Poškuvienei, Raimondai Martincevienei, Vinantai Gulbinienėi, istorijos mokytojai metodininkui Remigijui Danieliui, istorijos vyresniajai mokytojai Daliai Kazakevičienei už pilietišką jaunosios kartos ugdymą, Kauno pedagogų kvalifikacijos centro metodininkei Vilijai Barzdžiuvienėi už bendradarbiavimą ir nuolatinę pagalbą organizuojant Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos renginius ir įteikė LPKTS valdybos pirmininko Edvardo Strončiko pasirašytus padėkos raštus.

Vilija BARZDŽIUVIENĖ

Po pusės amžiaus atrastos partizanų dainos

Neseniai tvarkydamas sodybą Sietynų kaime (buvusiame Veprių valsčiuje, Ukmergės apskrityje) Paulius Stanišauskas priemenės plyšyje tarp sijų netikėtai aptiko visą pluoštą partizaniškų dainų. Pavieniai lapeliai su dainomis buvo sudėti į voką (kurį, jau visiškai sutrūnijusį ir byrantį, vėliau teko išmesti), o anga užmaskuota 1965 metų „Tiesos“ laikraščiu (kad kišantys ranką pirmiausia atrastų jį).

Šiuo metu Kauno pilyje ekspozicijos vedėjo pareigas einantis Kauno miesto muziejaus darbuotojas Paulius Stanišauskas šią sodybą nusipirko kaip esančią arčiausiai, vos už 800 metrų, nuo jo giminės žemės. Ankstesnis sodybos šeimininkas Juozas Bertašius prieš karą augino apie 60 obelų ir vertėsi sodininkyste. Nors ir buvo sovietmečiu pravardžiuojamas „buože“, ištremtas nebuvo. Mirė apie 1979 metus, sulaukęs apie 70 metų amžiaus. Pauliaus manymu, Bertašius turėjo turėti ryšių su partizanis.

Bent jau taip liudytų vertingas radinius, iš kurio patiriame, kokias dainas žinojo ir dainavo partizanai Veprių krašte, kurį Leonardas Gutauskas aprašė savo romane „Vilko dantų karoliai“. Dainų rinkinys ypač svarbus tuo, kad sudarytas ne vėliau nei tremtyje, o tiesiogiai užfiksuoja gyvenimišką situaciją apie 1948–1949 metus (tokias datas aptinkame ant lapų). Jį sudaro daugiau nei 30 skirtingų partizaniškų dainų, kurios, kaip matyti iš rašyenos, buvo užrašytos ne vieno žmogaus.

Lapai, ant kurių užrašytos dainos, įvairaus dydžio, išplėsti iš skirtingų sąsiuviniių, kai kurie jau naudoti prieš tai kitoms reikmėms. Tai rodo tuo metu buvusį didžiulį popieriaus trūkumą.

Ant pirmų dviejų didelių lapų, išplėstų iš sąsiuvinio linijomis, iš eilės sunumeruoti keturi tekstai: „Vai pasimelsk geroji Mama“, po jo – plačiai paplitusios partizanų dainos: „Mėnuo tėvelis tikras Tau“ ir „Stovi juodbėrėlis prie rūtų darželio“, ketvirtuoju numeriu pažymėta „Aušta rytas puikus krikštolinis“. Ant dar vieno dvigubo lapo langeliais vėl matome užrašytus „Vai pasimelsk geroji Mama“ žodžius, tik jau nežymiai besiskiriantį variantą.

Dar šeši lapai – dideli, išplėsti iš buhalterinės knygos, prieš tai naudoti kažkokioms įmokoms žymėti. Juose 1926

metų įrašai lenkų kalba – nurodyti asmenvardžiai ir sumos (5, 15... 170... 220, 230...), sudėti antspaudai „saldo-folio rok 1927“. Ant šių ir likusių kelių didelių lapų randame dainas: „Pražydo pirmos melsvos žibutės“, „Bolševikai tegu žino“, „Atlikęs pareigą Tėvynei“, „Aš netikėjau, kad baltos rožės“, „O laisvė, toli pasilikus“, „Kai papūtė rytų vėjas“, „Jau girdėti patrankų griaudimas“, „Žaliuose Lietuvos miškuose žolynai žiedus krauna“ (lietuvaitei, susidėjusiai su atėjūnu).

Be karinių istorinių, randame ir keletą meilės dainų, romansų: „Tu žinai, kad skęsta obelys žieduose“, „Tėviškės laukų saulutė leidžias jau“, „Vasarodamas aš kaime piemenaitę pažinau“. Kai kurie romansai, kaip „Vienumoj giruzės sveikina tu rytą“, išplėtoti iki partizaniškos tematikos dainos. Kiti pagal turinį, išsiskyrimo, mirties motyvus, turėjo būti artimi partizanų ir jų mylimųjų išgyvenimams.

Kadangi daugumos lapų kraštai nutrupėję, reikėjo šiek tiek pastangų nustatant dainas, kurių pradžios posmai neišliko. Vienos tokios dainos (gal eilėraščio) lyrika artima romansui – kalbama apie ilgesį, praeities svajones, atsiminimus ir slenkančią užmarštį, gresiantį amžiną išsiskyrimą. Ir tik paskutinis posmelis atgrežia mus į istorinį laikotarpį, kada šie posmai buvo sudėti: „Bet aš netikiu, netikiu niekam./ Netikėk, mano miela, ir Tu./ Aš vyliuos, kad po lūkesčių tiekos/Mes sulauksime laisvės kartu“.

Labiausiai rinkinyje domina retos arba nežinomos dainos, kurių nerasime ir vartydami „Lietuvių liaudies dainyno“ tomus. Vienas toks tekstas, rašytas greičiausiai dar 1945 metais, bet datuotas „1948-II-29“. Jo pradžia nuplyšusi su lapo krašteliu, bet antras posmelis aiškiai pertiekia artėjančios dar vienos sovietų okupacijos nuotaikas: „Gaudesys kasdien ėjo artyn./ Baugiom mįslėm sukredamas kraštą./ Nejau priešai mirtim prakeikti/ Antrą kartą mums užkraus savo našatą“. Su kiekvienu nauju posmeliu įtampa stiprėja: liūdesys surakina arimus, kas dieną vis baisesnės žinias skelbia lūpos ir bala kaip drobė. Išbadėjusių gaujų būriai jau drasko kraštą kaip laukiniai žvėrys, iš aruodų ir kraičių skrynų viską grobia jų besotės rankos. „Bet grobimo laimi-

kis šaunus/ Nenumaldė piktų geismų jūjų./ Jie ištroško net kraujo sūnų./ Sūnų tėviškės mūsų šauniųjų“.

Kita daina, sukurta pagal žinomos liaudies dainos melodiją, – „Saulutė raudona, vakaras netoli, Laikas jau prabilti, ko kenti tu broli?“ Sunku akmenėliui, kai per jį važiuoja, sunku žuvelei prieš vandenį plaukti, bet dar sunkiau lietuviai ubagams tarnauti. Rusai skelbia, kad ir laimė žydės kaip aguonos, tačiau lietuvis bus geras ir be juodos duonos. Daina baigiam priminimu, jog vienintelė viltis – kovoje: „Tik per karą laimė, vieningai sustojus./ Užmokestis bus mums vėl skaistus rytoj“.

Ant atskiro lapo plačia valinga rašyena užrašyta daina „Kai laisvės aušroj mes išėjom“, kurios žodžiai, matyt, darė ypatingą įspūdį. Po ją palikta data – „1948 II 6“. Į ornamentinį brūkšnį po tekstu įkomponuota nedidelė svastikėlė, pasukta į priešingą pusę nei nacių (tokia, kokią prieškary naudojo Lietuvių tautininkų sąjunga).

Ta pačia ranka ant kito lapo užrašyta daina „Miela dainele, ramink širdele“. Kadai se ji buvo parašyta Dzūkijoje partizanui Liepai. Tačiau dainai atkeliavus iki Ukmergės krašto, jos prasmė pasimiršo – vietoj žodžių pabaigoje „Brangus, turėjai tu gražų vardą – gražiausios liepos medelio“ atsirado „Mielas nešioja jos gražų vardą gražiausiu liepų takeliu“.

Šešioliką mažesnių lapelių išplėsti iš įvairių sąsiuviniių. Ant atskiro lapelio – nepriklausomybės laikų žygio daina „Linko lieknos liepos“ (čia „Verkė lieknas miškas“), po ją parašas „Spiglys“. Ant kito lapelio – eilės apie pilką dieną, nerimą, pasirašo „Vytukas“. Toliau versdami randame dainas: „Rožės sužydėjo, žvaigždės sumirgėjo“, „Patekėjo saulė mongoliško tipo“, „Kur Juodoji plaukia“, „Kur gaudžia galingosios salvės“ (dainos tipas „Stipriai apkabinki ir bučiuoki“).

Dalis dainų mažesniuose lapeliuose kartojasi, kai kada su kiek besiskiriančiais žodžiais: „Aušta rytas gražus krikštolinis“ (su neįskaitomu parašu po ją), „Žaliuose Lietuvos miškuose žolynai žiedus skleis“, „Tėviškės laukų saulutė leidžiasi“ (po ją data – „1949-IV-25“), romansas „Tu žinai, kad skęsta obelys žieduose“. Šiuose lapeliuose randame ir tremtinių dainą „Buvo gražus birželio

Sveikiname

Jubiliejinių gimtadienių proga sveikiname lapkričio mėnesį gimusius buvusius tremtinius: **85-ojo – Bronislavą DOVYDĖNIENĘ, 75-ojo – Ireną MASTEIKIENĘ, Rožę KAVALIAUSKIENĘ, Donatą ŽIAUGRĄ.**

*Ėjot per akmenuotą žemės kelią,
Nelengvas, oi nelengvas buvo jis.
Galbūt, todėl ir rankos jau pavargo
Ir kartais skauda nerami širdis.*

*Jau Jūsų atžalos tvirtai užaugo medžiais –
Apgins nuo vėjų, jeigu jie užgrius.
Gyvenkite dar daugel metų,
Tegul jums padeda Dangus.*

Sveikatos, energijos, gražiausių gyvenimo dienų linki –
LPKTS Rokiškio filialas

* * *

*Dienas ir valandas,
kaip dūžtančius lašus,
nusineša pašėlęs laikas...
Ir vis dėlto gyvenimas gražus!
Lai Jūsų laikrodis skaičiuoja
ne sielvarto ir liūdesio,
o džiaugsmo, meilės ir gerų darbų metus.*

Gražaus **85-ojo** gimtadienio proga sveikiname **Stasę FREIGOFIENĘ** ir linkime geros sveikatos, ilgiausių metų, Dievo palaimos, Marijos globos.

LPKTS Palangos filialas

* * *

Garbingo **80-ojo** gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusią tremtinę **Moniką VARKOJIENĘ**, gyvenančią Kretingoje. Linkime laimingų dienų, sveikatos, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

LPKTS Kretingos filialas

* * *

Garbingo **70-ojo** jubiliejaus proga sveikiname LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkę **Elzbietą BAGDONIENĘ**. Džiaugiamės jos nuoširdumu ir linkime geros sveikatos, sėkmės ir Dievo palaimos.

LPKTB Šiaulių skyrius

* * *

Nuoširdžiai sveikiname LR Krašto apsaugos ministrės Rasos Juknevičienės patarėją, LPKTS valdybos pirmininkę **Edvardą STRONČIKĄ**, Lietuvos kariuomenės dienos proga Krašto apsaugos ministerijos įvertintą padėkos raštu už pavyzdinę tarnybą, iniciatyvą, sumanumą ir puikius darbo rezultatus.

**LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija**

rytas“ (čia „Išaušo birželio rytas“), politinių kalinių dainas: „Pavasarių paukščiai į Lietuvą grįžta“, „Nežinojau, kas laisvę prarasti“. Dainos „Kaip obelis, mamyt, palinkus“ variante „Tenai, kur mėlynos padangės“ klausima: „O ar žinai, brangioji mama./ Už ką užkrotų patekau?/ Kad tėviškės laukus mylėjau./ Ir broliams valgyti nešiau“.

Be partizanų dainų lape-

liuose matome ir kiek kitokių, menančių ankstesnius taikesnius laikus. Ant vieno lapelio daina „Pabaigusi mokslą kukli gimnazistė“, ant trijų kitų lapelių – tekstai, surašyti mėlynu pieštuku: „Trobelė prie upės (senovinė amerikiečių daina)“, „Neapolio serena da“, „Senam sode (čekų daina)“, „Pasakykite jai (iš operos „Faustas“)“ ir kitos.

Rokas SINKEVIČIUS

Tęsinys.

Pradžia Nr. 42 (1016)

„Šviesaus rytojaus“ spinduliuose

Kai 1935 metais signatarams buvo skiriama žemės ir Pranas Dovydaitis Čekiškės apylinkėse Paprienių kaime gavo 20 hektarų sklypą, iš gretimų savanorių nusipirko dar 17,6 hektaro. Sužavėtas Dubysos grožio šią vietą jis vadino antrąja gimtine. Svajojo čia įkurti pavyzdinį ūkį, atsiųžė daug knygų, jas skaitė visi aplinkiniai.

Okupantui panaikinus ir uždarius Teologijos-filosofijos fakultetą, profesorius, naviškai tikėdamas, kad čia jo, kaip žemdirbio, niekas nelies, apsigyveno ir tik retkarčiais nuvažiuodavo į Kauną atsiųžti knygų. Tačiau trejetas vietinių parsidavėlių sekė kiekvieną jo žingsnį. Išlikę pranešimai enkavėdistams apie tai, ką jis veikia, kad kiekvieną kartą jam grįžus iš Kauno pasipila proklamacijos. Nurėžė žemės, užkrovė nepakeliamą duoklę ir tariamai už jos nevykdymą, tą juodąją birželio 14-ąją suėmė. Kadangi buvo toks žymus, tai tempė grandinę prie vežimo pririštą...

Vėliau Šiaurės Uralo lageriuose kirto mišką, kol visai nusilpo. Yra toks terminas „dochodiaga“ – nusibaigėlis, klipata... Tada pynė vyžas, vijo virves, šildė kalinių barakus. Perkeltas į Sverdlovsko kalėjimą ilgai tardytas. Be viso jo gyvenimo, pripažinto antisovietiniu ir antiliaudiniu, dar apkaltintas dalyvavimu pagrindinėje politinių kalinių organizacijoje. 1942 metų spalio 17 dieną nuteistas sušaudyti. Nužudytas 1942 metų lapkričio 4 dieną. Prieš mirtį kameros draugui ukrainiečiui jis kalbėjo, kad šis be adreso į Lietuvą parašytų laišką, jog „tik kūnas jo čia, o siela – Tėvynėje“... Profesorius Prano Dovydaičio kapas sunaikintas.

2000 metais Šventojo Tėvo Pauliaus II buvo įtrauktas į 114 Lietuvos kankinių sąrašą.

Arbata su citrina

Išvakarėse su tėvu Jonu, profesoriaus broliu, užsukome į svečius Astronomijos gatvės Nr. 9. Profesorienė tuoj pat vaišino arbata, serbentų vynu, puikiai pačios pagamintu. Mano tėvas buvo negeriantis, tai tik iš mandagumo ragavo, gyrė. Kalbos sukosi apie karą, kuris tuoj tuoj bus, ir baigsis tas košmaras. Profesorius vėl galės grįžti į darbą. Pusbrolis Vytautas, karo lakūnas, labai išgyveno, kad mūsų puikiuosius ANBO ir kitus lėktuvus, geriausius Europoje, nuvežė į mišką, sustatė ir dabar sovietų lakūnai

Pagerbtas nužudytas signataras prof. Pranas Dovydaitis

Laima Dovydaitienė prie koplytstulpio tautodailininkui Jurgiui Dovydaičiui Višakio Rūdoje Stasio Dovydaičio nuotr.

į juos pikiruodami mokosi šaudyti, gal net bombarduoti. Tai sužinojo kaip paslaptį, nes tas miškas – draudžiama zona, niekam nevalia įeiti net grybauti. Mes su tėvu juokėmės – „bobų radijas“ pranešė, kur lėktuvai sustatyti – mes ten jau buvome, nemažai gerų detalių parsigabeno. Mano tėvas, visų amatų meistras, net vėjo elektrinę pasigamino pats. Jam visko reikia. Nuvažiuovome su įrankiais, gerai padirbėjome. Buvo klaiku žiūrėti į tuos mūsų ženklais puoštus lėktuvus, ir niekaip nesupratau, kaip čia juos atgabeno, sustatė tarp kelmų, baltų beržų. Bet vos išnešėme kudašių, nes staiga atskrido keletas raudonžvaigždžių, pradėjo sukiotis ir šaudyti. Vartydami tuos svetimą kalbą surašytus draudžiamus ženklus bėgome lyg patrakę...

Kalbų buvo rimtų ir daug, susivėlinome. Neleido mums naktį keliauti namo, nes pilnas miestas svetimų kareivių. Paguldė miegoti...

Rankas aukštyn

Trenksmas dar prieš rytą. Daužė duris taip, kad visi išvirtome iš lovų. Vos tarnaitė atidarė duris, suvirto keturi ar penki. Iš jų tik keli tomis varganomis sovietų uniformomis, kiti – civiliai. Kalbė-

jo daugiausiai rusiškai, bet ir lietuviškai. Nepaleisdamas iš rankų naganu vadovavo nedidelis žydelis odiniu puspalčiu. Šaukdamas visus surinko virtuvėn, tikrino asmenybes. „Kur Pranas?“ „Kaime“, – drebėdama atsakinėjo šeimninė – dėdienė Marcelė. „Žinom, surasim! Kur Jonas?“ „Mieste, tarnyboje.“ „Žinom, surasim! Tarnaitė? Prie sienos, rankos pakeltos į viršų, nejudėti! Sodininikas? Prie sienos, rankos į viršų, nejudėti, nekalbėti!“

Ilgai teko tėvui aiškintis, kad mudu iš kaimo, daržovių atvežėme ir laiptus taisėme... Komisarai, vartydamas sąrašą, vis galvojo – mes virš plano. Tėvas, mokėsis „Aušros“ gimnazijoje, prakalbo rusiškai – tai padarė įspūdį: „Abu prie sienos, rankas aukštyn. Nekalbėti!“

Vytautas – savo kambarėje, viršuje. Neįsileidžia. Įsiveržėliai zujo ir zujo po visus kambarius, kažko ieškojo, kažką šeimininkei aiškino. Girdėjosi derybos su Vytautu.

Stovėjome virtuvėje prie sienos. Ilgas valandas. Visam gyvenimui įsikaliau, kad glazūruotas plyteles tikrai reikia kloti iki pat lubų, kaip čia. Visai kitas vaizdelis! Mums už nugarų su naganu rankoje stovėjo nekalbus civilis. Ilgainiui ir jam atsibodo, atsisėdo. O mes klusnūs. Ką čia bekalbė-

si. Valandėlei išėjo – gal ką nudžiaus?... Atsigrėžiu – langas čia pat, bet už jo, Viešpatie, styro kažkoks mongolas, šautuvas ant peties, ant šautuvo keistas trikampis durtuvas užmautas. Blizga.

Staiga triukšmas. Vytautas neišsileidžia, kažką gal pasakė, kad visi krenta ant grindų, išsitraukia ginklus šaukdami, kad šaudys, nes jis ginkluotas.

Laikas eina, komisarai nervuojasi, bet galiausiai derybos baigtos. Vytautas pasiduoda. Į maišus kraunami reikalingi ir visai nereikalingi daiktai. Mums leidžia judėti, padėti.

Dėdienė Marcelė, tokia linksma išvakarėse, sukrėsta. Niekaip negali įlipti į sunkvežimį, kuris, pasirodo, jau stovi čia pat, gatvėje, prie didingos Kristaus Prisikėlimo bažnyčios. Ji neužbaigta, kaip neužbaigtas ir mūsų gyvenimas. Baisu, bet tenka nunešti iš virtuvės taburetę, kad „liaudies priešas“ Marcelė Dovydaitienė galėtų įlipti į sunkvežimį, apšepusią „polutarką“. Gal geras žmogus buvo tas komisarai, kad mūsų su tėvu neišsodino?..

Kai jie išvažiuo, atsiveikinėję įkypais geltonų akių ir blizgančių durtuvų „žvilgsniais“, namuose tyrojo klaiki tyla. Užlipau į pusbrolių Jono ir Vytauto kambarį. Buvusi. Ant rašomojo stalo – bronzinė rašalinė su Dariaus ir Girėno lakūnų biustais. Laikiau ją rankose ilgai ilgai... Kodėl aš jos nepasiėmiau? Bet juk būtų ištirpusi vėliau, kai degė mūsų namai, Dariaus ir Girėno kuopos partizanų vadavietė. Tada sudegė ir dėdės Prano bei Vinco portretai, kabėję prie mano lovos. Bet jų auro nesudegė, ji lydi mane visą gyvenimą...

Tautos genocidas

Tą naktį Čekiškėje buvo suimtas signataras prof. Pranas Dovydaitis, Kaune – jo sūnūs rašytojas, karo lakūnas Jonas Dovydaitis bei žurnalistas ir karo lakūnas, garsus sklandytojas Vytautas Dovydaitis. Išvežta likusi šeima. Birželio 15-ąją suimtas ir brolis pulkininkas leitenantas Pijus – karys savanoris nuo 1919 metų, Lietuvos autoritetingas vadas. Visus aukštuosius karininkus sukvieta į „pasitobulinimo“ kursus Maskvoje.

Šimtai, tūkstančiai mokytojų, gydytojų, karininkų, šaulių ir ūkininkų, visų nekomunistinių organizacijų ir jų šeimos narių buvo suimti arba išstremti pagal iš anksto parngtą planą.

„Kas septintas lietuvis – į potencialių priešų sąrašą!“ Ši sąlyginė skaičių priešų registracijai nustatė NKVD komisaras Gladkovo pavaldinys, čekistas, leitenantas Zaiden-vurmas (A. Anušauskas, „Teroras“, V., 2012, psl.35). Tai buvo 1941 metų sausio 8 diena. 320 tūkstančių žmonių jau pasmerkti...

Šiuo metu nustatyta, kad per vienus vykdyto teroro metus aukomis tapo 29 250 žmonių (ten pat, 82 psl.).

Nuo bado ir sunkaus darbo kalinių fizinio naikinimo rezultatai akivaizdūs jau 1942 metais. Pačių NKVD vertinimu 1942 metais sunkiam darbui tiko tik 19,2 procentu, vidutiniam – 17 procentu, tik lengvam – 38,2 procentu kalinių, 25,5 procento – invalidai (ten pat, 94 psl.). Nors į lagerius dažniausiai patekdavo visai sveiki žmonės, bet vienerius ar dvejus metus jie „tobulinosi“ ir praeidavo visas šias kategorijas iki mirties. 1942–1944 metais lageriuose išgyveno tik retas, labiausiai užsispyręs gyventi.

Gyvenimo kaina

Profesorius Pranas Dovydaitis labai greitai tapo invalidu, klipata. Toks ir sušaudytas. Pijui Dovydaičiui nustatyta „starčeskaja driachlostj“ – „senatvės sukriošimas“. Jam buvo tik per 50 metų. Netinkamas būti lageryje. Atbuvo „bausmė“ ir galvojo, kad namo paleis, bet ištrėmė į Kemerovo srities Išmorsko invalidų namus. Lakūnas, sklandytojas, žurnalistas Vytautas taip išseko ir nudrisko, kad net vietos „kolchozo“ „1 maja“ valdžia išdavė pažymą, kad gali dažniau gauti siuntinių, nes jam būtina. (Per metus buvo leidžiama gauti tik du siuntiniai.) Bet kas gi beatsiųs?

Pasisekė karo lakūnui, rašytojui Jonui. Kargapolio konclageryje 1944 metais jis nurašytas kaip „dochodiaga“ – klipata. Pasiūstas į frontą, „štrafnaj batalion“ (bausmės batalioną), liaudiškai vadinamą „mirtininkų“. Maskvoje išsiropštė iš vagono, nuklipatavo į Lietuvos ambasadą Vorovskio gatvėje. Ant laiptų susidūrė su „saulės nešėju“ Petru Cvirka, bet anas sunkiai jį beatpažino. Visgi su Justu Paleckiu sutvarkė popierius, padarė jį „Tiesos“ karniniu korespondentu. Gyvenimo kaina – darbas priešui, nors ir apsietant...

Likę Dovydaičių artimieji labai stengėsi surasti Sibiro platybėse savus, pasiūsti nors džiūvėsėlių, svogūnų, lašinių. Gal todėl Dovydaičiai ir išgyveno.

Stasys DOVYDAITIS
(Bus daugiau)

Paminėtos Jono Žemaičio-Vytauto žūties metinės

Lapkričio 26 dieną Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, prie partizanų vado generolo Jono Žemaičio-Vytauto biusto buvo paminėtos šio legendinio partizano, LLKS tarybos pirmininko, ketvirtojo Lietuvos Respublikos Prezidento žūtis Maskvos Butyrkų kalėjime 58-osios metinės.

Dalyvavo Kauno Jono Žemaičio-Vytauto progimnazijos moksleiviai, lydimi istorijos mokytojo Roberto Petručio, Jono Žemaičio-Vytauto dukterėčia Aušra Vilkienė su šeima.

„Tremtinio“ inf.

Kazimiero Žemaičio nuotrauka

Skelbimai

Lapkričio 30 d. (penktadienį) 14.30 val. Kauno apygardos teisme (A. Mickevičiaus g. 18) įvyks genocido baudžiamosios bylos nagrinėjimas. Byloje kaltinimai dėl dalyvavimo Lietuvos partizanų vado generolo Adolfo Ramanausko-Vanago ir partizanės, jo žmonos Birutės Mažeikaitės-Ramanauskienės suėmimo operacijoje 1956 m. spalio 12 d. pateikti buvusiame KGB pareigūnui – leitenantui, operatyvinių pavedimų darbuotojui Iljai Vorobjovui.

Teismo posėdis atviras.

Gruodžio 1 d. (šeštadienį) 10 val. Kaišiadorių Technologijų ir verslo mokykloje (Girelės g. 57) įvyks LPKTS Kaišiadorių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas.

Kviečiame dalyvauti.

Gruodžio 5 d. (trečiadienį) Alytuje vyks Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininko pirmojo pavaduotojo, ėjusio ir LLKS tarybos prezidiumo pirmininko pareigas, LLKS Gynybos pajėgų vado, Vyčio kryžiaus II ir I laipsnio ordinų kavaleriaus, Alytaus miesto garbės piliečio, dimisijos brigados generolo Adolfo Ramanausko-Vanago sušaudymo 55-ųjų metų minėjimas.

16 val. šv. Mišios Alytaus šv. Angelų Sargų bažnyčioje (Savanorių g. 14); **17 val.** iškilmingas minėjimas Alytaus miesto teatre (Rotušės a. 2).

Maloniai kviečiame dalyvauti. Organizatoriai: Alytaus miesto savivaldybė, LPKTS Alytaus filialas, Lietuvos partizanų vado dukterėčia Aušra Vilkienė-Skokauskienė. Teirautis mob. tel. 8 682 36 330.

Gruodžio 5 d. (trečiadienį) 16 val. Kretingos rajono savivaldybės M. Valančiaus viešojoje bibliotekoje (Vilniaus g. 8) įvyks tremties istorijos tyrinėjimo, susipažinimo ir bendravimo su savo krašto buvusiais tremtiniais poezijos ir muzikos vakaras „Atmintis, įveikusį užmarštį...“ Bus pristatyta Leokadijos Kaukėnienės tremties prisiminimų knyga, Agotos Daugnoraitės-Vičiulienės gyvenimo ir poezijos rinktinės rankraštis, dalyvaus kraštiečių, buvusios tremtinės Sofija Ruškutė-Ulčinskienė ir Zofija Mačiuvienė. Tremties dainas atliks Kretingos kultūros centro choras „Atminties versmė“.

Gruodžio 7 d. (penktadienį) 15 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos būstinės salėje įvyks LPKTS Kauno filialo ataskaitinė konferencija. Galėsite sumokėti nario mokesčių, knygynėlyje įsigyti knygų, užsiprenumeruoti „Tremtinį“.

Koncertuos Kauno buvusių tremtinių choras „Ilgesys“ (vadovė Bronė Paulavičienė).

Kviečiame dalyvauti.

Gruodžio 6 d. (ketvirtadienį) 17 val. Istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje Kaune (Vilniaus g. 33) įvyks Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro parengtos partizano Juozo Paliūno-Ryto prisiminimų knygos „Partizano keliu“ pristatymas (sudarytojai Aurelija Malinauskaitė ir Darius Juodis). Renginio metu bus supažindinta su minėto partizano asmenybe, rodomas filmas apie partizanų archyvų paieškas, skambės partizanų dainos. Bus galima išsigyti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro leidinių.

Maloniai kviečiame dalyvauti!

Kviečiame užsukti į skaityklą – klubą

Skaitykloje galite rasti jus dominančių knygų prieškarinio nepriklausomos Lietuvos, okupacijų ir pasipriešinimo laikotarpių istorijos tematika bei su ja susijusių atsiminimų, kūrybos. Roko Sinkevičiaus iniciatyva sukaupia ir kitokios – tautinės, humanitarinės literatūros: tautosakos, etnologijos, kalbotyros.

Skaityklą rasite užsukę į LPKTS buveinę, Laisvės al. 39, I aukšte kiekvieną trečiadienį 13–18 val., tačiau susitarę galėsite atvykti ir kitu laiku.

Pasiteirauti Algirdo Sinkevičiaus tel. 8 646 33422.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei „Laisvės kovų archyvo“ numerius galite įsigyti LPKTS būstinės knygynėlyje, Laisvės al. 39, Kaune.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Stasė Nefaitė-Ausmanienė

1925–2012

Gimė Miliešiškių k. Vadoklių valsč. Pavežžio aps. ūkininkų šeimoje. Augo su broliu Antanu ir sese Veronika. Sovietams okupavus Lietuvą, Stasė tapo Vyčio apygardos partizane. 1947 m. buvo išduota ir areštuota. Nuteista 8 metams laisvės atėmimo. Kalėjo Komijos Uchtos, Balchašo, Džezkazgano lageriuose. 1948 m. susipažino su būsimuoju vyru politiniu kaliniu Jonu. 1954 m. Temirtau, Karagandos sr., susituokė. Stasė dirbo siuvėja. 1955 m. gimė sūnus Rimas. 1960 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kaune pas vyro mamą. Gimė sūnus Virgijūnas Jonas. Stasė dirbo vaikų lopšelyje-darželyje, kitose miesto įmonėse. Jai suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Palaidota Kauno Karmėlavos kapinėse.

LPKTS Kauno filialas,
Lietuvos laisvės kovos sąjūdis

Antanas Gabrėnas

1929–2012

Gimė Palangos valsč. Butingės k. Lietuvos savanorio šeimoje, augo kartu su vyresniu broliu Petru ir jaunesne sesute (vardas nežinomas). 1949 m. Antanas su mama ir sesute buvo ištremti į Krasnojarsko kr. Tariejevo r., kur prarado abu savo širdžiai brangius artimuosius. Jų net palaikų negalėjo parsivežti į tėvynę, nes išplovė upės vanduo. Atsitarus galimybėi, vyresnio brolio Petro, taip pat esančio tremtyje, pakviestas nuvyko pas jį Vorkutą. Po tremties Antanas daug metų pragyveno Baltarusijoje, į Palangą sugrįžo tik Lietuvai tapus nepriklausoma. Kol leido sveikata kartu su vyresniu broliu Petru ir jo žmona Bronislava dalyvavo LPKTS Palangos filialo veikloje.

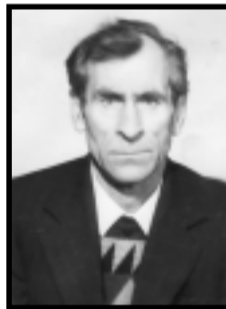
Palaidotas Palangos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame gimines ir artimuosius.

LPKTS Palangos filialas

Antanas Sakalauskas

1937–2012

Gimė Tauragės r. Dacijonų k. 1952 m. su tėvais ištremtas į Krasnojarsko kr. Mansko r. Į Lietuvą grįžo 1958 m., vedė, užaugino tris dukteris. Buvo LPKTS Tauragės filialo narys, patriotas, darbštus, rūpestingas.

Palaidotas senosiose Tauragės kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterų šeimas, artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Aldona Ilgūnaitytė-Sakalienė

1951–2012

Gimė Tiumenės sr. Baikalo r. tremtinių šeimoje. Į Lietuvą grįžo būdama penkerių metų. Gyveno Šakių rajone. Užaugino tris sūnus. Buvo aktyvi LPKTS Šakių filialo narė, dalyvaudavo visuose renginiuose.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą ir vaikus.

LPKTS Šakių filialas

Atsiliepkite

Karys savanoris Vytautas DRAGŪNAS, gimęs 1924 metais Vilkaviškio aps. Parčinskų kaime, mokėsi Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. Vietinės rinktinės narys, skyrininkas. Iki suėmimo dirbo Plungės „Saulės“ gimnazijoje lietuvių kalbos mokytoju. 1948 m. suimtas ir įkalintas Magadano lageryje.

Gal yra žinančiųjų šio žmogaus suėmimo aplinkybes ir gyvenamąją vietą, ar turinčių jo nuotraukų. Ką nors žinančiuosius prašytume pranešti tel. 8 648 18 075 Giedrai Dragūnaitei.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr. LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB „Rinkos aikštė“, Jovainių g. 41, Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 1,75 Lt

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tiražas 2860. Užs. Nr.